

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	«Література рідного краю» <i>Обов'язковий</i>
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр Середня освіта. Українська мова і література. Англійська мова і література
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2021-2022/ I семестр / 1 курс
Викладач	Мажара Наталія Сергіївна
Профайл викладача	https://filolog.mdpu.org.ua/?page_id=3681
Контактний тел.	097 507 86 75
E-mail:	natalia_mazara@ukr.net
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5742

Консультації	<p><i>Очні консультації:</i> щосереді, згідно з графіком роботи кафедри української і зарубіжної літератури</p> <p><i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ імені Богдана Хмельницького; Zoom (повторювана конференція: ідентифікатор 827 1506 3029, код доступу 012728 – за попереднім погодженням з викладачем)</p>
---------------------	--

1. АНОТАЦІЯ

Освітній компонент «Література рідного краю» передбачає ознайомлення здобувачів вищої освіти із зародженням та розвитком літературного процесу на Мелітопольщині з урахуванням регіональних особливостей, з художніми пошуками місцевих письменників у царині поезії та прози, показ наступності традицій, що сприятиме розширенню уявлень про роль і місце літератури рідного краю в контексті загальноукраїнського літературного процесу.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою викладання освітнього компонента «Література рідного краю» є формування у здобувачів вищої освіти глибокого розуміння основних тенденцій розвитку літератури Мелітопольщини ХХ – початку ХХІ ст. у контексті загальнонаціональних літературних особливостей, що передбачає вивчення життєвого і творчого шляху мелітопольських митців слова та освоєння художньо-стильових особливостей їхнього доробку.

Основними завданнями освітнього компоненту є розкриття закономірностей становлення та розвитку літератури Мелітопольщини; формування навичок аналізу специфіки літературного ландшафту рідного краю; осягнення ідейно-сислової палітри художніх творів мелітопольських письменників з урахуванням культури та історії регіону; сприяння виробленню у здобувачів вищої освіти власних поглядів на явища літературного процесу, вільних від ідеологічної заангажованості та спрямованих на сприйняття естетичної самоцінності літератури рідного краю; усвідомлення літератури Мелітопольщини як певного національного та історичного типу художньої творчості.

Після опанування освітнього компоненту «Література рідного краю» здобувачі вищої освіти повинні

– знати: суспільно-історичні та культурні чинники становлення та розвитку рідного краю; визначних діячів, які заклали основи розвитку літератури, сприяли формуванню літературного середовища; специфіку інтернаціональності Мелітополя та її вплив на розвиток культури регіону; тенденції регіонального літературного дискурсу; роль літературного об'єднання «Таврія» (нині – імені Павла Ловецького) і місцевих періодичних видань (газет і журналів) у популяризації літературних творів; твори письменників рідного краю; літературно-критичні праці, присвячені регіональній літературі та окремим її персоналіям;

– вміти: аналізувати й оцінювати творчість мелітопольських письменників; визначати особливості жанрової системи поезії та

прози; комплексно здійснювати аналіз літературно-художніх текстів, виокремлюючи ідейно-тематичний та художньо-стильовий зміст; порівнювати образи, мотиви, сюжети літературних творів мелітопольських авторів з традиціями художнього зображення в українській та світовій літературі; вести пошуково-дослідну роботу та користуватися різними інформаційними джерелами, складати літописи літературного життя рідного краю.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

– **ЗК 8.** Здатність проводити дослідницьку роботу, дотримуючись академічної доброчесності, визначати цілі та завдання, обирати методи дослідження, аналізувати результати.

– **ФК 1.** Здатність володіти методологічними і теоретичними основами філологічних наук, методик навчання української мови і літератури, методик навчання англійської мови та зарубіжної літератури, базовими знаннями з української мови, теорії та історії української літератури, методик викладання української мови та літератури.

– **ФК 2.** Знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для освоєння дисциплін циклу професійної підготовки; здатність до їх систематизації та використання.

– **ФК 6.** Здатність орієнтуватися у літературному процесі в історико-культурному контексті та використовувати знання української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури для формування національної свідомості, культури, ціннісних орієнтацій учнів.

– **ФК 7.** Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

– **ФК 9.** Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації освітніх цілей.

– **ФК 12.** Здатність до критичного аналізу, діагностики та корекції власної педагогічної діяльності з метою підвищення ефективності освітнього процесу.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання (ПРН)

– **ПРН 1** – сучасних філологічних і дидактичних засад навчання української мови і літератури, англійської мови та зарубіжної літератури;

– **ПРН 9** – володіти формами і методами наукового пізнання, вміння аналізувати сучасні соціальні та етичні проблеми, наукові школи, напрямки, концепції, джерела гуманітарного знання; бути готовими до навчання впродовж життя;

– **ПРН 11** – ефективно використовувати в практичній діяльності вчителів української мови та літератури й англійської мови і зарубіжної літератури новітні технології з урахуванням змішаного та дистанційного навчання; програмне забезпечення й сучасні технічні засоби навчання;

– **ПРН 16** – готовність вирішувати складні навчально-виховні завдання з урахуванням індивідуальних, соціально-психологічних особливостей, інтегрування різних видів діяльності та змісту різних дисциплін; критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією; прогнозувати, проектувати та моделювати освітній процес.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	Загальна кількість	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Кількість годин	90	16	28	46

6. ПОЛІТИКА

Політика академічної поведінки та етики:

- Не пропускати та не запізнюватися на заняття за розкладом.
- Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи.
- Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання.
- Під час роботи над завданнями неприпустимим є порушення академічної доброчесності: при використанні інтернет-ресурсів та інших джерел інформації здобувач повинен вказати джерело, використане під час виконання завдання.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

7.1 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ НА МЕЛІТОПОЛЬЩИНІ						
4	Тема 1. Загальний огляд літературного руху на Мелітопольщині: від витоків до сучасності	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	виконання завдань до лекції		Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 2. Мелітополь як джерело натхнення українських письменників	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	виконання завдань до лекції		Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 3. Білінгвізм як ознака літератури Мелітопольщини наприкінці ХХ ст.	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	виконання завдань до лекції		Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2. ОСОБЛИВОСТІ ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ НА МЕЛІТОПОЛЬЩИНІ: ТЕНДЕНЦІЇ, ТВОРЧІ ПРОЦЕСИ, АКТУАЛЬНІ ПРОЦЕСИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЛІТЕРАТУРИ						

4	Тема 4. Феномен Павла Ловецького	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 5. Літературна творчість Домки Ботушанської: тематика, жанрове розмаїття, образи, специфіка поетичної мови	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 6. Світ поезії Івана Олексенка	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
4	Тема 7. Людина і поет Віктор Орлов	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

				роботи		
4	Тема 8. Дитяча література як невід’ємна складова літератури Мелітопольщини	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи		Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
3	Тема 9. Поезія Світлани Аніщенко як ознака доби	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (1 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
5	Тема 10. Гумор і сатира в регіональній літературі	Лекція (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	виконання завдань до лекції		Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
6	Тема 11. Специфіка прозового Доробку мелітопольських письменників кінця XX – початку XXI ст.	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (4 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

				роботи		
4	Тема 12. Філософські аспекти поезії та прози Світлани Непомнящої	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 13. Поетичний світ Віри Кулішової	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
6	Тема 14. Таїна слова «одвічногоскіфа» Олега Гончаренка	Лекція (2 год) Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

5	Тема 15. Здобутки публіцистики Мелітопольщини	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (3 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 16. Тематичне розмаїття творчого доробку Валерія Розова	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 17. Поетичні студії Олександра Фесюка	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

4	Тема 18. Творчий набуток Ольги Дунаєвої	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 19. «Жіноча поезія» Галини Кравчук	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
5	Тема 20. Письменницькі здобутки співробітників і здобувачів вищої освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	Семінарське заняття (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	опитування, виконання практичних завдань та завдань самостійної роботи	від 2 до 5 балів поточного контролю	Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 21. Література Мелітопольщини: сучасний стан і перспективи	Лекція (2 год.) Самостійна робота (2 год.)	Див. п.9 або інші джерела за вибором здобувачів	виконання завдань до лекції та самостійної роботи		Впродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7.2. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Лекція № 1. Загальний огляд літературного руху на Мелітопольщині: від витоків до сучасності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Регіональні особливості фольклору. 2. Внесок Дем'яна Семенова у зародження літературного руху в Мелітополі. 3. Становлення та творчі здобутки літературних гуртків довоєнного часу. 4. Відновлення літературного руху в 60-70-х роках ХХ ст. 3. Літературне об'єднання «Таврія» (нині – імені Павла Ловецького) як осередок літературного життя на Мелітопольщині у другій половині ХХ ст.
Лекція № 2. Мелітополь як джерело натхнення українських письменників	<ol style="list-style-type: none"> 1. Своєрідність історії та культури Мелітополя. 2. Згадки про Мелітопольщину у творах відомих українських письменників-класиків (Олександр Довженко, Остап Вишня, Олесь Гончар, Юрій Яновський). 3. Загальний огляд поезій мелітопольських митців, присвячених місту та городянам.
Лекція № 3. Білінгвізм як ознака літератури Мелітопольщини наприкінці ХХ ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Історико-культурні передумови двомовності на Мелітопольщині. 2. Загальний огляд творчого доробку Володимира Гапоненка. Збірка «За вікнами немає ночі...» 3. Поетикальні особливості збірок Віктора Харіна: «Эхо», «Сердце на ладони», «Соловьиная отрав», «Осенний полонез», «Живу во времени твоём», «Во имя Твое»
Лекція № 4. Дитяча література як невід'ємна	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «дитяча література». Джерела та функції дитячої літератури.

<p>складова літератури Мелітопольщини</p>	<p>2. Наталія Мацієвська – мелітопольська казкарка: біографічні відомості та творчий шлях. 3. Огляд поетикальних особливостей збірок «Мандрівка до країни Шоколадії», «Пригоди школяра Віті уві сні та наяву», «Мішок добрих казок». 4. Унікальність казок психолінгвістичного характеру у збірці «Казки для дружньої сім'ї».</p>
<p>Лекція № 5. Гумор і сатира в регіональній літературі</p>	<p>1. Природа гумору та сатири в українській літературі. 2. Роль гумору й сатири у викоріненні людських недоліків у прозовому доробку Михайла Рибки: збірки «Яблуки для генерала», «Испытание», «Сны золотые», «Идет охота на волков», «Подарок из Атлантики». 3. Повчальна сила сатиричних творів Віктора Селезньова: «І від синця користь буває», «Компанійський характер», «Правду каже лікар», «Не зовсім дика», «Пригода в автобусі», «Вже вчений», «Прогрес». 4. Доброзичливий гумор Миколи Білокопитова: «Підступний трюк», «Вузлики на вусах», «Геніальні заскоки», «Гість», «Екологічні зойки», «Єхидненькі запитання та зауваження», «Категоризми», «Іронічна серйозність буття».</p>
<p>Лекція № 6. Здобутки публіцистики Мелітопольщини</p>	<p>1. Публіцистика як синтез літературної творчості та журналістської майстерності. 2. Огляд періодичних видань другої половини ХХ ст., які популяризувати твори мелітопольських письменників. 3. Публіцистичні розвідки Зої Коцюбинської-Єфименко: «Крым в жизни и творчестве М.М.Коцюбинского», «М.М.Коцюбинский. Мастерство писателя», « Коцюбинський в Криму», «Смарагдова легенда». 4. Специфіка доробку критика та публіциста Євгена Адельгейма «Поетичний «Молодняк», «Два драматурги», «Володимир Маяковський», «Микола Бажан», «Українська радянська поезія», «Василь Еллан», «Крізь роки».</p>
<p>Тема 7. Таїна слова «одвічного скіфа» Олега Гончаренка</p>	<p>1. Іпостасі особистості Олега Гончаренка: поет, прозаїк, публіцист, перекладач, журналіст, волонтер, член Національної спілки письменників України та Національної спілки журналістів України. 2. Загальний огляд літературно-художнього набуtku митця, його жанрове й тематичне розмаїття: «Крони дитинства», «Петрогліфи», «Тяжіння сонця», «Світ очей моїх», «Напроти пам'яті», «Мрія і любов», «Дорога крізь хату», «Серцебуття», «Храм голосів», «Собор одкровенень», «Контражур натхнення», «Український порідник», «Буремні буриме свободи». 3. Науково-популярна праця «Вертались запорожці з-за Дунаю» та її патріотична складова.</p>

Лекція № 8. Література Мелітопольщини: сучасний стан і перспективи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Здобутки літературного об'єднання імені Павла Ловецького на початку ХХІ ст. 2. Літературний проєкт для молоді «Літнародження_2.0» як спроба активізації літературного процесу в місті. 3. Тематичне та жанрове розмаїття сучасної мелітопольської літератури.
--	--

7.3 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Феномен Павла Ловецького	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальний огляд життєвого шляху. 2. Внесок у розвиток літературного процесу на Мелітопольщині. 3. Павло Ловецький та Олесь Гончар. 4. Перекладацька діяльність 5. Гімн природі у прозі митця: «На власні очі», «Перші стежки-доріжки», «Билиці з дивокраю», «Гомін Зеленого клину» та ін.
Творчість Домки Ботушанської	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості історичного розвитку Буковини першої половини ХХ століття. 2. Доля письменниці – доля її поневоленого краю. Біографічні відомості про мисткиню. 3. Літературна творчість Домки Ботушанської: тематика, жанрове розмаїття, образи, специфіка поетичної мови. 4. Прозова спадщина авторки.
Світ поезії Івана Олексенка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Біографічні відомості про життя і творчість поета. 2. Тематика творів Івана Олексенка. 3. Розмаїття образів, пов'язаних із використанням народнопоетичних традицій. 4. Художні особливості поетичного слова митця. 5. Місце поезій, присвячених матері й Україні, у творчому доробку поета.
Людина і поет Віктор Орлов	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поет Орлов – дитина воєнного лихоліття. 2. Збірки поезій митця як відображення світогляду. 3. Особливості стилю, провідні теми й образ лірики поета. 4. Діяльність Віктора Орлова на посаді секретаря і голови літературного об'єднання ім. Павла Ловецького.

<p>Поезія Світлани Аніщенко як ознака доби</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальний огляд життєвого та творчого шляху поетеси. 2. Тематика поезій збірки «Осінній синдром». Специфіка віршів-сповідей ліричної героїні. 3. Основні мотиви збірки «Невагомість». 4. Одвічна теми «відносин/взаємин» митця і суспільства у поезії «Сумний триптих».
<p>Специфіка прозового доробку мелітопольських письменників кінця ХХ – початку ХХІ ст.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ванда Мазуркевич-Россоловська. Кольористика роману «Прюнелевые туфельки». 2. Марія Зобенко. Притча про вічні істини «Соловейки в огні». 3. Михайло Рибка. Синтез вигадки і реальності в оповіданнях «Висит груша», «О слишком умном визире», «О волшебных зеркалах». 4. Сергій Авдєєнко. Біографія як основа книги «Александр Тышлер и Мелитополь».
<p>Філософські аспекти поезії та прози Світлани Непомнящої</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Біографічні відомості про авторку. Активна громадська позиція мисткині 2. Характеристика діяльності на посаді голови Мелітопольського літературного об'єднання імені Павла Ловецького. 3. Роздуми над буденним і вічним у поетичних збірках «Калейдоскоп» і «Второе дыхание». 4. Опозиції «свої/чужі», «життя/існування», «істинне/удаване» у збірці оповідань «Руни доли».
<p>Поетичний світ Віри Кулішової</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальний огляд біографії мисткині. 2. Діяльність на посаді секретаря Мелітопольського літературного об'єднання «Таврія». 3. Тематична розмаїтість поетичного доробку. 4. Виразність тропіки у поезіях «Мамині квіти», «Соловей», «Я прилину», «Річка», «Мелітополю».
<p>Тематичне розмаїття творчого доробку Валерія Розова</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика життєвого шляху. 2. Огляд збірок «Откровение», «В стране чувств» та «Мир души моей». 3. Тема війни та повоєння у поезіях митця «Свидание с сыном», «Ты помнишь, товарищ», «Земля моя», «Уже не лето на дворе». 4. Метафоричність мови віршів «Две березы», «В вихре танца снег кружится».

<p>Поетичні студії Олександра Фесюка</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальний огляд біографії. 2. Творчі здобутки Олександра Фесюка – члена Національної спілки письменників України. 3. «Емоційно насичена інтелектуальність» як основа поезії митця. 4. Трагедія народу і особистості в ліро-епічній поемі «Горячий цвет», присвяченій подіям Другої світової війни. 5. Ліричні переживання та філософські роздуми автора в збірці «Моя Луна»
<p>Творчий набуток Ольги Дунаєвої</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Біографічні відомості. 2. Містичні мотиви збірки поезій «Відьма». 4. Нестабільність сьогодення як основа збірки «Армагедон». 5. Експериментаторство авторки – «Автопортрет». 6. Специфіка літературно-критичної праці «Поети рідного краю».
<p>Творчість Олега Гончаренка як втілення життєвої позиції та світогляду митця через образ ліричного героя</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Олег Гончаренко – філософ митець у збірках «Крони дитинства», «Петрогліфи», «Тяжіння сонця». 2. Інтимна лірика поета: збірка «Мрія і любов», присвячена дружині. 3. Ознаки абеткової поезії у збірці «Буремне буриме свободи. Антологія сердечних відлунь». 4. Художньо-концептуальна діада «любов-ненависть» у збірці поезій «Катрени оголошених картин (навіяне живописом Івана Марчука)». 5. Експериментаторство митця: гумористичний проєкт «Фантастичне купуасу», триптих фото-поетичних колажів «Мелітопольська паралель», «Столиця черешнева столиця», «Медовий блюз».
<p>«Жіноча поезія» Галини Кравчук</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Біографічні відомості. 2. Розрізнення понять «жіноча» та «чоловіча» поезія. 3. Загальний огляд творчого доробку. 4. Специфіка форми «ліричного монологу» у віршах «Серце молчит», «Если...», «Любовь». 5. Музичність пейзажної лірики поетеси.

Письменницькі здобутки співробітників і здобувачів вищої освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	<ol style="list-style-type: none"> 1. «Перелітні острови долі» Бориса Кочерги. 2. Тематична розмаїтість поезії Алли Крилової. 3. Трансформаційні метафорично-казкові історії «Казки для дорослих принцес» Олени Даниліної. 4. Студентський літературний проект-проба пера «Літнародження_2.0».
--	--

7.4 СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Дмитро Донцов – ідеолог українського націоналізму, публіцист, літературний критик	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дмитро Донцов і Мелітополь. 2. Аналіз праці «Ідеї Шевченка про Бога і націю»
Літературна діяльність Івана Корвацького	<ol style="list-style-type: none"> 1. Внесок Івана Корвацького у розвиток літератури в Мелітополі. 2. Аналіз поезій «День», «Двуединость», «Ночные думы», «На склоне лет».
Творчість Павла Ловецького як гімн життю	<ol style="list-style-type: none"> 1. Пізнавальна цінність повісті «Гомін Зеленого Клину». 2. Рецензенти Ловецького: А.Рекубрацький, М.Чабанівський, П.Ребро, І.Олексенко.
Творчість Домки Ботушанської	<ol style="list-style-type: none"> 1. Традиції Тараса Шевченка у творчості Домки Ботушанської. 2. Автобіографізм поезій мисткині.
Творчість письменників – учасників визволення Мелітопольщини від німецько-фашистських загарбників	<ol style="list-style-type: none"> 1. Микола Трублаїні. Уривок із книги «Оповідання про далеку північ» - «Сонце зникло». 2. Абрам Кацнельсон. Поезія «Дружинам загиблих на війні друзів». 3. Леонід Вишеславський – поет-академік. Вірші «Медовый город», «Мед». 4. Олесь Жолдак. «Балада про залп».
Соломон Лазурін (Баєвський) – кіносценарист з Мелітополя	<ol style="list-style-type: none"> 1. Внесок Соломона Лазуріна в розвиток вітчизняного кінематографу. 2. Аналіз кіносценаріїв «Глаза, которые видели», «Три комнаты с кухней», «Баштанская республика», «Интриган».
Світ поезії Івана Олексенка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Специфіка інтимної лірики митця. 2. Аналіз поезій «Лист від матері», «Материн ранок», «Сповідь».

Поетичний світогляд Віктора Орлова	<ol style="list-style-type: none"> 1. Місце «вічних тем» у доробку митця. 2. Реалізація творчого «Я» поета у збірці «Третья исповедь».
Казковий дивосвіт Наталії Мацієвської	<ol style="list-style-type: none"> 1. Казкотерапія як ефективний спосіб розвитку особистості. 2. Загальний огляд казок-притч й оповідань для дорослих.
Концепт «кохання» в поезії Світлани Аніщенко	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальний огляд інтимної лірики. 2. Тема нерозділеного кохання ц поезіях «Вона жила у клавішах роялю», «Розстріл».
Гумор і сатира в регіональній літературі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Роль Петра Ребра в літературному процесі Мелітопольщини. 2. Загальний огляд гумористично-сатиричного доробку митця.
Специфіка прозового доробку Марії Зобенко	<ol style="list-style-type: none"> 1. Жанрово-тематичне розмаїття прози письменниці. 2. Аналіз оповідання «Антонина – зими половина»
Григорій Чухрай – кіномитець і літератор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Григорій Чухрай і Мелітополь. 2. Огляд кінематографічних робіт: фільми «Сорок первый», «Баллада о солдате», «Чистое небо», «Память». 3. Аналіз оповідання «Детство» з книги «Моя война».
Поетичний світ Віри Кулішової	<ol style="list-style-type: none"> 1. Загальний огляд пізньої творчості авторки. 2. Своєрідність поезії «Пісня про Бейбулатова»
Тематичне розмаїття творчого доробку Володимира Гапоненка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Доба козаччини у поезіях «Здається: не скорено моря», «Мрія» 2. Тема батьківщини у поезіях «Озеро», «Дорога додому». 3. Автобіографізм віршів «Елегія», «Постфактум».
Пейзажна лірика Галини Кравчук	<ol style="list-style-type: none"> 1. Образ ліричної героїні в контексті змалюваного навколишнього світу. 2. Аналіз поезій «Осенний мотив», «Гроза».
Поетичний доробок Олександра Фесюка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Тема сумління як шляху до самого себе у поезіях митця. 2. Розмаїття інтимної лірики.
Творчість Сергія Авдеєнка	<ol style="list-style-type: none"> 1. Символізм роману «Тисяча й одна смерть: український рахунок». 2. Місце роману в сучасному літературному процесі Мелітопольщини

Творчі здобутки випускника МДПІ Євгена Диріна	1. Загальний огляд життєвого і творчого шляху. 2. Аналіз оповідань «Один в поле», «Дело, которому служишь».
Створення фейсбук-сторінки мелітопольського письменника (Павло Ловецький, Домка Ботушанська, Іван Олексенко, Віктор Орлов, Віра Кулішова, Валерій Розов, Володимир Гапоненко, Віктор Харін, Віктор Селезньов, Ванда Мазуркевич-Росоловська)	1. Аналіз дописів про мелітопольських письменників на офіційній сторінці Літературного об'єднання імені Павла Ловецького (http://www.poetryclub.com.ua/litorg_a.php?litid=361). 2. Створення фейсбук-сторінки одного з мелітопольських письменників ХХ ст. (літературна персоналія на вибір здобувача).
Презентація поезії мелітопольського письменника (Олександр Фесюк, Олег Гончаренко, Ольга Дунаєва, Галина Кравчук, Світлана Аніщенко, Світлана Непомняща)	1. Аналіз поезій мелітопольських письменників кінця ХХ – початку ХХІ ст.. 2. Створення презентації одного з віршів мелітопольського поета (літературна персоналія на вибір здобувача) за допомогою програм Microsoft Office PowerPoint, InShot тощо).

8. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Перелік тем, які будуть включені для оцінювання результатів навчання на певному етапі проведення контролю, відповідає блокам програми освітнього компонента.

Методи: тематична лекція, міні-лекція, емінар-дискусія, семінар-розгорнута бесіда, кейс-технології, технології візуалізації навчального матеріалу (скрайбінг, інтелект-карта), пошуково-дослідницькі проекти

Форми контролю: Усна та письмова, у тому числі: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, тестовий контроль, презентації з використанням засобів Microsoft Office PowerPoint, InShot тощо, виконання творчих індивідуальних завдань під час практичних занять, проведення поточного контролю, контролю виконання завдань самостійної роботи, періодичного контролю (перша та друга контрольні точки), оцінювання підсумкового (семестрового) контролю.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького <https://drive.google.com/file/d/1HWL9vuhcizztkaC6wgF-zXhr43uGR1W0/view> та Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького <https://drive.google.com/file/d/1BDRNtAJupqmHkldtICJTkL-LNTIjWRX/view>.

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>За семестр проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($X_{ср}$) за діяльність здобувача на семінарських заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($X_{ср}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (X_{ср}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності здобувача на всіх заняттях $X_{ср} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль (ПКР) здобувачем отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів).</p> <p>Здобувач вищої освіти має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки.</p> <p>Підсумковим контролем є залік. Загальний рейтинг складається з суми балів, отриманих за дві контрольні точки.</p>
<p>Семінарські заняття</p>	<p>«5» – здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно оперує літературознавчою термінологією. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки й узагальнення, вільно оперувати літературними фактами та відомостями.</p> <p>«4» – здобувач вищої освіти достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому допускаються окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно визначає більшість літературознавчих термінів. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі не суттєві помилки, формувати висновки й узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p> <p>«3» – здобувач вищої освіти в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно визначає половину літературознавчих</p>

	<p>понять і термінів. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p> <p>«2» – здобувач вищої освіти не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно називає лише окремі літературознавчі поняття і терміни. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення здобувача до підсумкового контролю.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Авдеенко С.И. Виктор Харин. Уральский самородок. Мелитополь: Издат. дом МГТ, 2019. 137 с.: ил.
2. Авдеенко С.И. Искренняя песня Веры Кулешовой. Мелитополь: МГТ, 2020. 99 с.: ил.
3. Зайдлер Н.В., Атрошенко Г.І. «Одвічний скіф» Олег Гончаренко: «Я просто є. Ні, я незламно є!». Літературний портрет. Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2019. 106 с.
4. Література Запорізького краю: хрестоматія творів кінця ХХ – початку ХХІ ст. / упоряд. О.О. Медко, О.О. Стадніченко. Запоріжжя: Дике Поле, 2019. 479 с.
5. Літературний світовид Мелітопольщини: хрестоматія/ упоряд.: Н.В. Зайдлер, О.М. Гончаренко; за ред. О.В. Бабакової. Мелітополь: ТОВ «ВБ ММД», 2009. 485 с
6. Літературні феномени Мелітополя: статті, нариси, есе: літературознавчі студії/ за заг. ред. Н. В. Зайдлер. Мелітополь: ТОВ «ВБ ММД», 2013. 208 с.
7. Літнародження_2.0: збірка поезій та прози молоді міста Мелітополя / уклад. Т.В. Коноваленко. Мелітополь: Однорог Т.В., 2019. 15 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

8. Думок та почуттів сплетіння: збірник до 75-річчя Мелітопольського літературного об'єднання імені Павла Ловецького. Мелітополь, 2006. 248 с.
9. Дунаєва О. «Жизни вязь, написанная кровью...» *Калейдоскоп: избранное, стихи*. Мелітополь, 2004. С. 4-8.
10. Дунаєва Ольга. Критичні статті. Із циклу «Поети рідного краю». Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок мелітопольської міської типографії», 2005. 32 с.
11. Зайдлер Н.В. Методичні рекомендації, матеріали та завдання для семінарських занять і самостійної роботи студентів до курсу «Літературне краєзнавство». Мелітополь: МДПУ, 2004. 46 с.
12. Зотова В. Сон как реальность (рецензія на повесть М.Рыбки «Сны золотые»). *Мелітопольские ведомости*. 2004. № 84. С. 5.
13. Корицька Г.Р. Література рідного краю: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: просвіта, 2002 . 72 с.
14. Курманська В.А., Заменягре О.М. Література Мелітопольщини: навчально-методичний посібник. Мелітополь, 2004. 96 с.
15. Літературне Запоріжжя. Бібліографічний довідник. Вип. 2. Запоріжжя, 2002. 54 с.
16. Письменники Запорізького краю. Запоріжжя: Хортиця, 2002. 580 с.

ХУДОЖНІ ТЕКСТИ

17. Авдеєнко С. Тисяча й одна смерть: український рахунок. Запоріжжя: Дике поле, 2006. 632 с.
18. Авдеєнко С.И. Александр Тышлер и Мелітополь. Мелітополь: Издательский дом МГТ, 2012. 88 с.
19. Аніщенко С. Невагомість: поезія. Запоріжжя: Дніпровський металург, 2006. 180 с.
20. Аніщенко С. Осінній синдром: поезія. К.: Редакції загальнопедагогічних газет, 2002. 112 с.
21. Ботушанська Д. Пісні рідної землі: вірші різних років. Мелітополь: Люкс, 2006. 56 с.
22. Гончаренко О. Буремні буриме свободи. Антологія сердечних відлунь: поезія. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2014. 135 с.
23. Гончаренко О. Дорога крізь хату. Запоріжжя: Дніпровський металург, 2004. 216 с.
24. Гончаренко О. Катрени оголошених картин (навіяне живописом Івана Марчука). К.: Фенікс, 2011. 520 с.
25. Гончаренко О. Мрія і любов: поезії. Запоріжжя: Хортиця, 1996. 124 с.

26. Гончаренко О. Храм голосів. Мелітополь: ТОВ «Видавництво Мелітополь», 2006. 154 с.
27. Даниліна О. Казки для дорослих принцес. К.: Видавництво «БукРі»
28. Даниліна О. Музика слів. Мелітополь: ООО «Видавничий будинок ММД», 2010. 42 с.
29. Кочерга Б. Перелетные острова: книга стихов. Симферополь: «Таврида», 2004. 223 с.
30. Кулішова В. Я не можу співати. Мелітополь, 2007. 31 с.
31. Ловецький П. На власні очі: Записки мисливця-натураліста. Запоріжжя: Запорізьке книжково-газетне видавництво, 1962. 64 с.
32. Мацневская Н.Б. Приключения школьника Вити во сне и наяву. Мелітополь: ООО «Издательский дом МГТ», 2007. 44 с.
33. Мацневская Н.Б. Путешествие в страну Шоколадию. Мелітополь: ООО «Издательский дом МГТ», 2007. 52 с.
34. Мацієвська Н. Мішок добрих казок. Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2009. 68 с.
35. Мацієвська Н.Б., Гармаш О.Л., Гармаш А.Б. Казки для дружньої сім'ї. Мелітополь: Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2020. 128 с.
36. Непомняща С. Місце сили: оповідання. Мелітополь, 2010. 128 с.
37. Непомняща С. Руни долі: оповідання. Мелітополь, 2007. 144 с.
38. Непомнящая С. Второе дыхание. Мелітополь, 2004. 104 с.
39. Непомнящая С. Калейдоскоп: Избранное. Стихи. Мелітополь, 2004. 76 с.
40. Непомнящая С. Преодоление: поэзия. Мелітополь, 2010. 176 с.
41. Олексенко І. Закохався в Україну: поезії. Запоріжжя: РИП «Видавець», 1999. 95 с.
42. Олексенко І. Моє серце: поезії. Мелітополь, 1992. 58 с.
43. Олексенко І. На своїй землі: поезії. Мелітополь, 1993. 64 с.
44. Олексенко І. Пелюстки душі: поезії. Запоріжжя: РИП «Видавець», 1995. 58 с.
45. Олексенко І. Сонцекрай: поезії. Запоріжжя: РИП «Видавець», 1997. 123 с.
46. Олексенко І. Срібні звони: поезії. Запоріжжя: РИП «Видавець», 1995. 63 с.
47. Орлов В. А цветы остаются: стихотворения. Мелітополь, 2003. 76 с.
48. Орлов В. Из боли и радости: стихи. Мелітополь, 1993. 81 с.
49. Орлов В. Мои сентябри: стихотворения. Мелітополь, 1997. 48 с.
50. Орлов В. Третья исповедь: стихотворения. Мелітополь, 2001. 55 с.

51. Пусть песня сверит шаг: сборник песен мелітопольських композиторов на стихи Виктора Орлова. Мелітополь, 2002. 39 с.
52. Розов В. В стране чувств: стихи. Мелітополь: Мелітопольська міська друкарня комітету інформації облдержадміністрації, 1997. 101 с.
53. Розов В. Мир души моей. Стихи разных лет. Мелітополь: Типография «Люкс», 2002. 124 с.
54. Розов В. Откровение: стихи. Мелітополь: Мелітопольська міська друкарня, 1994. 85 с.
55. Рыбка М. Сувенир из Атлантики (морские были): рассказы. Запорожье, Днепропетровский металлург, 2008. 244 с.
56. Фесюк А. Моя Луна: стихи и поэма. Запоріжжя: РИП Видавець, 1994. 64 с.
57. Фесюк А. Облака: стихи. Запоріжжя: РИП Видавець, 1993. 64 с.
58. Харин В. Во имя Твое. Мелітополь: ООО «Издательский дом МГТ», 2008. 106 с.
59. Харин В. Сердце на ладони: стихи. Мелітополь: Мелітопольская городская типография, 1993. 103 с.
60. Харин В. Соловьиная отравка. Запорожье: ВПК «Запоріжжя», 1996. 72 с.
61. Харин В. Эхо. Стихотворения. Поэма. Днепропетровск: Сич, 1991. 39 с.
62. Я живу в Мелітополе: поэтический сборник. Мелітополь, 2000. 103 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

63. Мелітопольський краєзнавчий музей. URL: <http://melitopol-museum.zp.ua/>
64. Міські бібліотеки Мелітополя – «Моя сучасна бібліотека». URL: <http://library.mlt.gov.ua/http://library.mlt.gov.ua/>
65. Літературне об'єднання імені Павла Ловецького. URL: http://www.poetryclub.com.ua/litorg_a.php?litid=361
66. Запорізька обласна бібліотека. URL: <https://zounb.zp.ua/>